

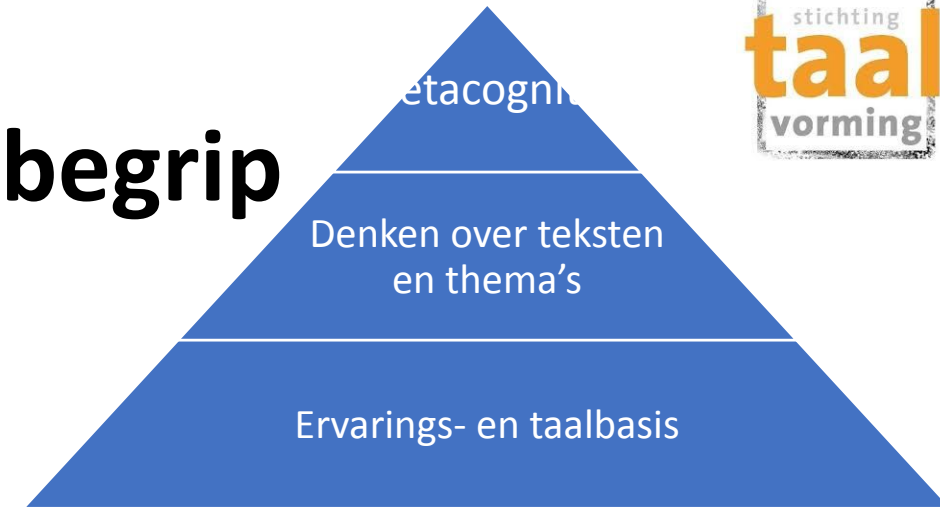

Rijke taal en rijke teksten met nieuwkomers

LOWAN
26 en 27 maart 2024

Kenmerken voor goede lessen leesbegrip

- Rijke, authentieke, niet verarmde teksten
- Echte redenen om de teksten te lezen
- Geen losse teksten, maar meerdere teksten en boeken binnen dezelfde context
- Filmpjes om te komen tot kennisontwikkeling vóór het lezen
- Herhaald lezen van teksten
- Leesstrategieën en vragen staan niet centraal, maar actief denken over de inhoud van de teksten
- Interessant gesprek over teksten
- Gericht op verrijken van ervarings- en taalbasis van leerlingen

Erna van Koeven en Anneke Smits

Rijke taal

Taaldidactiek voor het basisonderwijs

Bron: Van Koeven, E. & Smits, A. (2020). *Rijke taal*

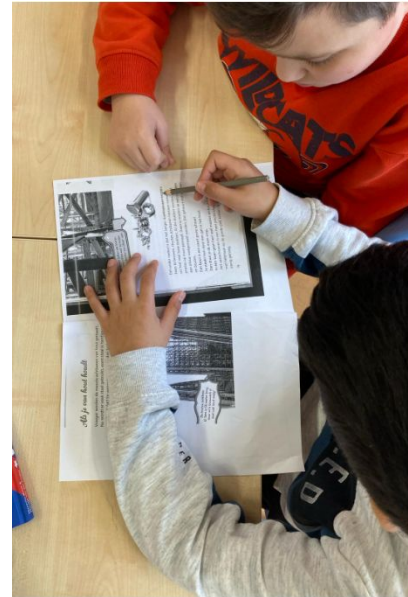
Stappen voor goede lessen leesbegrip (FOCUS)

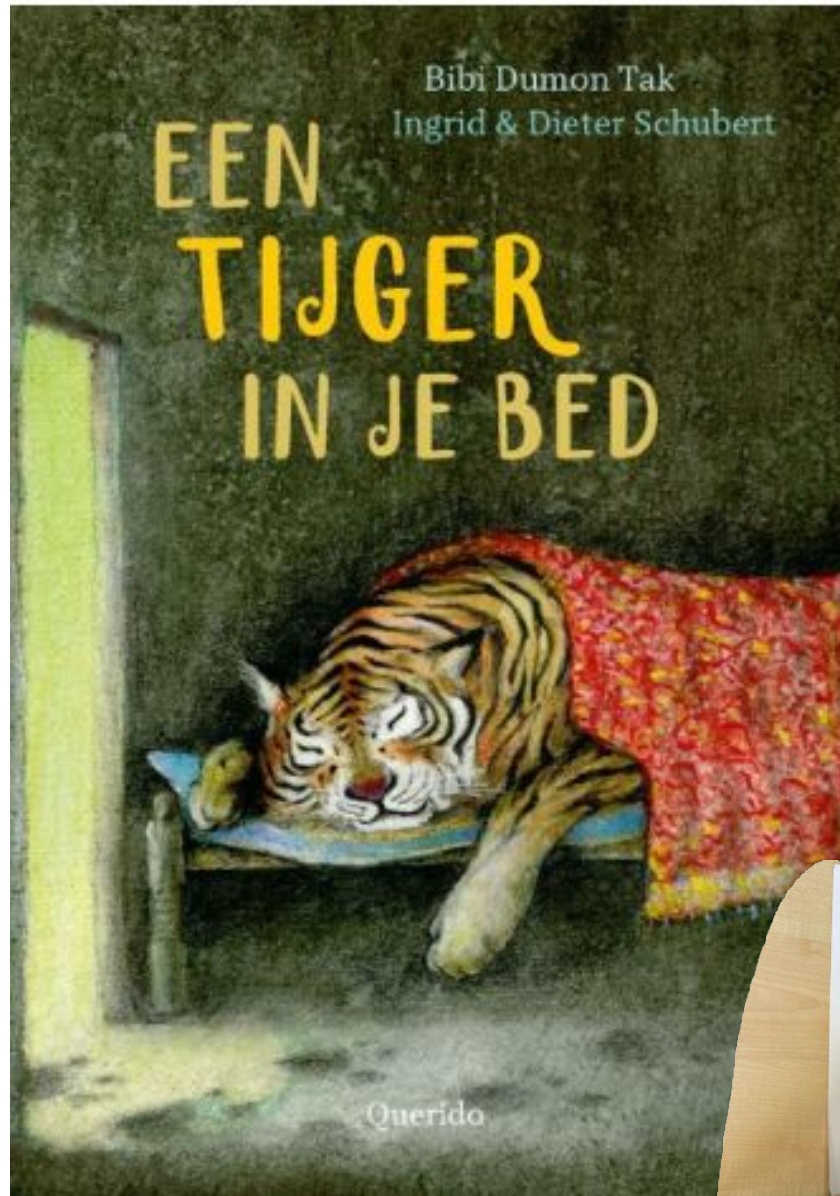
Stap	Soort les	Invulling
1		Kies een multiperspectivisch thema
2	Boekles	Kies twee voorleesboeken bij het thema (fictie), minimaal 20 minuten per dag voorlezen
3		Zorg voor een motiverend boekenaanbod met themaboeken
4		Iedere dag minimaal 30 minuten vrij lezen. Iedere leerling leest minimaal 25 boeken per jaar
5	Actief lezen	Werken met coherente tekstsets (fictie en non-fictie)
6		Schrijven over het thema en de teksten

Begrijpen ze alle woorden wel?

- Uitgebreide ervarings- en taalbasis is een voorwaarde voor succesvol begrijpend lezen
- Dit bereik je niet door woordenschat centraal te stellen! ☐ tekstinhoud moet centraal staan, niet losse woorden
- Moeilijke woorden vooraf uitleggen belast het werkgeheugen
- Concepten moeten begrepen worden

☐ Meer teksten over hetzelfde thema en voor het lezen concepten/begrippen verduidelijken door filmpjes te zien en te bespreken

Ervaar het zelf

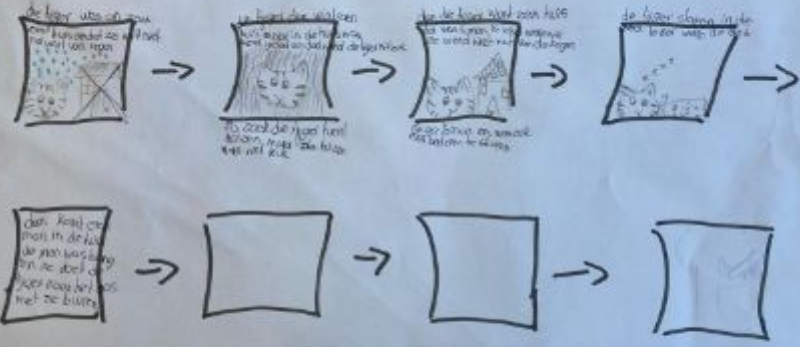

- Bekijken van plaatje en titel: wat zie je? Hoe zou jij het vinden om een tijger in je bed te vinden?
- Voorlezen van tekst: wat denken jullie? Is het echt gebeurd?
- Googlen. Wat zou jij doen als je een tijger in je bed vindt?
- Wat doet deze man? Zelf tekst lezen, streep aan waar je dat leest.
- In tweetallen lezen van tekst, stroomdiagram invullen.

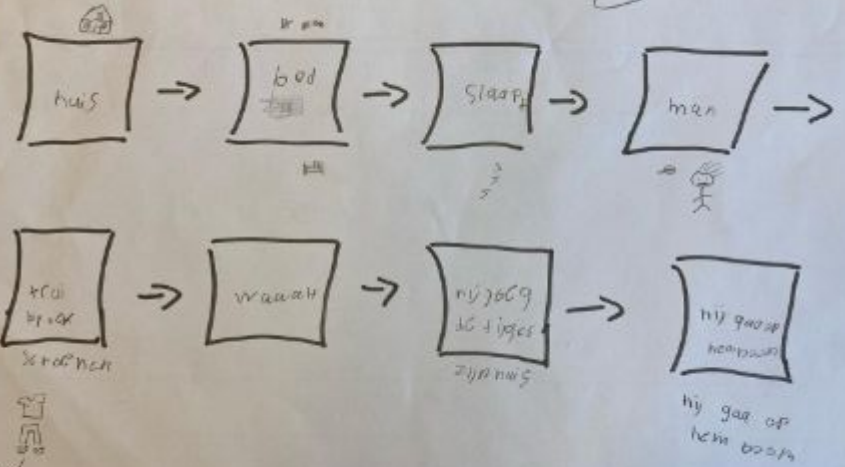
Man vindt tijger in bed

EVA

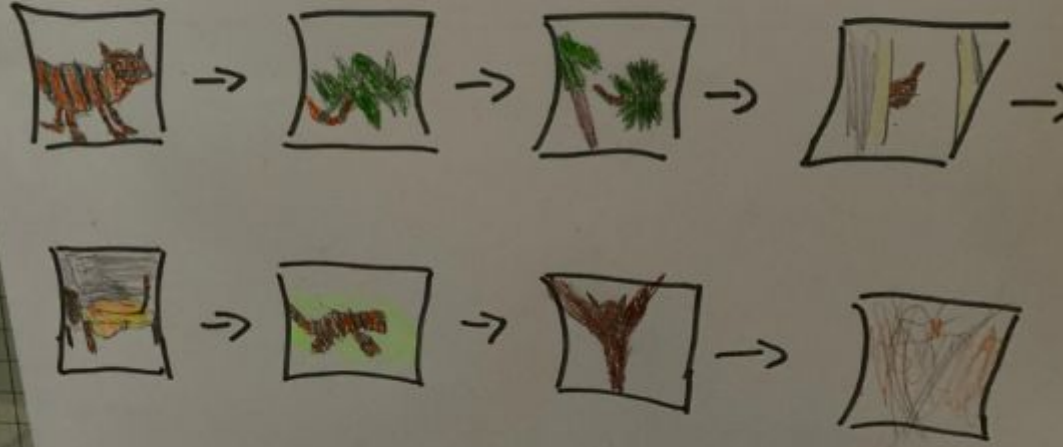
Man vindt tijger in bed

Dora

Man vindt tijger in bed

Loud → Zacht

Opbouw van een actief lezen les

1. Filmpje, boek of afbeeldingen bekijken: zelfde startniveau
☐ stellen hoofd- of hartvraag
2. Tekst voorlezen, leerlingen lezen mee.
☐ stellen tekst-, hoofd- of hartvraag
3. ☐ vooraf stellen tekst-, hoofd- of hartvraag
Individueel of in tweetallen tekstlezen en vraag beantwoorden
4. Samen tekst nog een keer doorlezen om de vraag bij 3 te bespreken met eventueel een verwerking.

Tekstlessen: tekst-, hoofd- en hartvragen

(denken over inhouden)

Denken over tekstvragen

Waar gaat deze tekst/dit boek/dit filmpje over? Wat wil de maker je vertellen?

Denken over hoofdvragen

Wat valt je op? Wat heb je voor nieuws geleerd? Waarover moet je nog nadenken? Wat had de maker beter moeten uitleggen? Waar ben je nieuwsgierig naar?

Denken over hartvragen

Wat voel je bij deze tekst? Wat vind je het mooist? Heb je iets geleerd over jezelf/je eigen leven? Zijn er dingen die je wilt veranderen na het lezen van deze tekst?

Inspiratie

- Filmpje over anaconda: wat heb je geleerd?
- Fragment Eaten Alive: wat heb je gezien?
- Tekst voorlezen: wat heb je onthouden van de tekst? In tweetallen bespreken.
- Tekst zelf lezen: wat vind je van dit verhaal? In tweetallen bespreken en op geeltje schrijven
- Wat weet je nu over de anaconda, kleur alles wat je geleerd hebt en schrijf op geeltje.

<https://www.youtube.com/watch?v=LIPyUwAotZo>

Fragment uit: Mathilda Masters en Louize Perdieus, "321 superslimme dingen die je moet weten over dieren", Lannoo, 2018. Dit fragment mag uitsluitend voor educatieve doeleinden worden gebruikt en mag niet verder worden verspreid.

174 JE MOET GOED GEK ZIJN OM JE TE LATEN INSLIKKEN DOOR EEN ANACONDA

Zou jij gek genoeg zijn om je te laten opeten door een enorme wurgslang? Natuurkenner Paul Rosolie is zo gek. Hij wilde zich voor het televisieprogramma *Eaten Alive* levend laten inslikken door een **anaconda**. Hij ging ervan uit dat de slang hem zou uitspuwen en als dat niet het geval was, moesten zijn medewerkers de anaconda doden en opensnijden.

Paul Rosolie trok een stalen pak aan dat hij insmeerde met varkensbloed. Hij ging voor de anaconda staan, klaar om opgegeten te worden. Maar de slang was bang en probeerde weg te komen. Rosolie daagde de anaconda uit tot ze hem uiteindelijk begon te wurgen. Al snel werd hij bang en vroeg aan zijn medewerkers om hem te redden.

De stunt kreeg natuurlijk heel veel kritiek. Anaconda's eten namelijk geen mensen. Ze kunnen het wel, maar ze doen het niet. Het zijn eigenlijk schuwe dieren die het liefst uit de buurt van mensen blijven.

De groene anaconda is de grootste en zwaarste wurgslang op aarde. Ze leeft in het tropisch regenwoud en in de rivieren, meren en moerassen van Zuid-Amerika. Een volwassen anaconda kan tot 9 meter lang worden en wel 200 kilogram wegen. De slangen brengen een groot deel van hun leven door in het water. Daar

zwemmen ze met alleen hun neusgaten en ogen boven water op zoek naar prooien. Dat kunnen vissen of schildpadden zijn, maar net zo goed een kaaiman, een varken en zelfs een hert of een jaguar. Als ze een prooi te pakken hebben, wikkelen ze hun enorme lichaam eromheen. Zo snoert ze de bloedsomloop van de prooi af. Er gaat geen bloed meer naar de hersenen, waardoor de prooi sterft. Vaak sleurt de anaconda de prooi ook het water in, waar ze verdrinkt. Anaconda's werken de prooi in één keer naar binnen en gaan dan ergens rustig liggen om ze te laten verteren. Tenzij ze lastiggevallen worden door een vervelende natuurkenner natuurlijk die zich wil laten inslikken...

anaconda
Lamprolophus maculatus

De anaconda.

Wat vinden we van dit verhaal?

Александръ иже Родомъ
отъ гласа, а не могоу
прогнати, а въ нѣмъ
глаголюхъ иже гласомъ

Inde est *quod*

Ik vind de Amardoch
leuk is en heel
lang maar de
man is gek met
de Amardoch die
niet kan ~~lezen~~
maar de ~~lezer~~
is, braaf ook

Slecht voor mij

5. schlechte Vorwahl

[illegible]

Verhaal was een verhaal was
nieuwe zee en zee
zien dat heeft
niet dat is het
scoren en de ma
man val waren nieuw
Siering

Kierse dem Bogen
 an den vorderen
~~Ende des Bogen~~
 mit einem kleinen
 Man...
 Kierse

apocrypha was common
in the 19th century.

174 JE MOET GOED GIK ZIJN OM JE TE LATEN
INSLIKKEN DOOR EEN ANACONDA

Ten 30 gek groeng rijn en je te laten optien
door een amanda wonglang? Marzouk toon
Paul Boudie te zo gek. Hg wilde xlt voor het
televisieprogramma Gaten Allet bevindt landen
indijken door een amanda. Hg ging ervan
uit dat de slang hem zou uitspugen en als dat
niet het geval was, moesten zijn medewerkers
de amanda doden en opspuiten.

Paul Roodie trūk een stalen pilaar aan dat hij insmeerde met verkenndheid. Hij ging voor de anaristische stalen, maar om oppeggen te worden. Maar de slang was boog en probeerde weg te knuten. Roodie slaagde de anaristische uit uit te been uiteindelijk begon te zeggen. Al snel werd hij boog en vroeg aan zijn medewerkers om hem te redden.

De stant kreeg natuurlijk heel veel kritiek. Amersfoort was namelijk geen museum. De kansen liet wel, maar onthield het niet. Het zijn eigenlijk schuile dieren die het liefst uit de stant een museum blijven.

De groene ananassa is de grootste en zwaarste wringplant op aarde. Ze leeft in het tropisch regenwoud en in de riviervluchten, meren en moerassen van Zuid-Amerika. Een volwassen ananassa kan tot 2 meter lang worden en weegt 200 kilogram weegt. De slangen brengen een groot deel van hun leven door in het water. Daar

Eveneens als men altijd nog managers en
ouder boos, welke zo sterk naar stroom, dat
kuisen minne of schuldigen zijn, maar niet
zo goed en heilzaam, een vaden en zelfs een
vader, een jager, die in een poort die geukten
hebben, waken in het eten, eten en schaken
struikelen. Zo staat er in de bloedsomloop
van de proef, of er gaat geen bloed meer naar
de hersenen, waardoor de proef stopt. Vaak
sluipen de antwoorden de proef ook uit, welke in
waar te verkrijgen. Antwoorden werken de
in een leer naar binnen en gaan dan ergens
ruim. Jijge, die in de latere woorden. Terwijl
er leeftijdsgebonden woorden door een vervelende
natuurkunde natuurlijk die zich zelf laten
ontleken.

Wat weten we over
de anaconda?

Зелена Лукашка

1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335

De anacoonda is de
grootste en zwaarste
wurgslang op aarde.
De anacoonda:
Leeft in meren en
leest rivieren.
De anacoonda
will niet bidden

How can we make it
 clear that we are
 not in a position to
 do so?

The Young Buddha will
 be 10 years
 old on the 10th day
 of the 10th month
 of the 10th year
 (1910)

Koffie en de koffie
demonstratie van
anacorde, 5 de 30
is tevens lang
by 12 mijnen
tot negen meter
200 kg min

De grote maatschappij is
de grootste in maatschappij
op de wereld.
Ze heeft een heel belangrijk
aandeel in de wereld
en is een maatschappij van
de toekomst.

Inspiratie

Ingrediënten

8 porties

- ✓ 300 g tarwebloem
- ✓ 1 tl zout
- ✓ 2 middelgrote eieren
- ✓ 500 ml halfvolle melk
- ✓ 30 g ongezouten roomboter

Aan de slag *Forti'n*

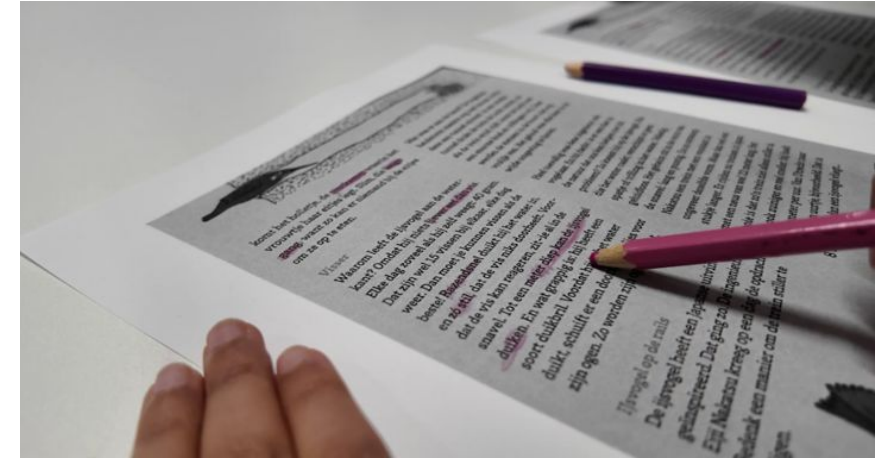
- 1 Zeef de bloem met het zout boven een grote beslagkom. Voeg de eieren en de melk toe en klop met een garde tot een glad beslag. Schenk de rest van de melk erbij en klop opnieuw glad. Dek de kom af met vershoudfolie en laat het beslag 30 min. staan.
- 2 Verhit een klontje boter in een koekenpan van 24 cm doorsnee en schep er een soeplepel beslag in. Draai de pan rond zodat de hele bodem bedekt is.
- 3 Laat de pannenkoek 2 min. op middelhoog vuur bakken tot de bovenkant droog is en de onderkant goudbruin. Draai de pannenkoek om en bak nog 1 min. Herhaal met de rest van het beslag.
- 4 Houd de pannenkoeken warm onder een deksel of een bord tot al het beslag gebruikt is.

Tip! **Combinatietip** Je kunt een snufje kaneel toevoegen aan het beslag.
Algemeen Meer weten over kooktechnieken?

Thema 'eten', na het woordcluster 'de pannenkoek'

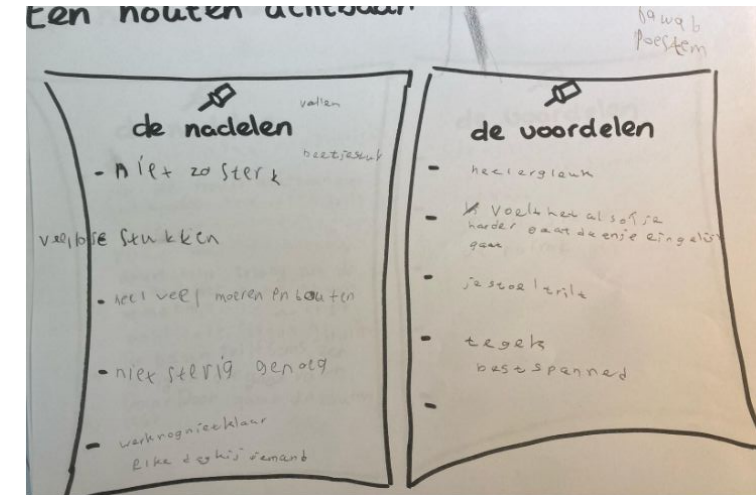
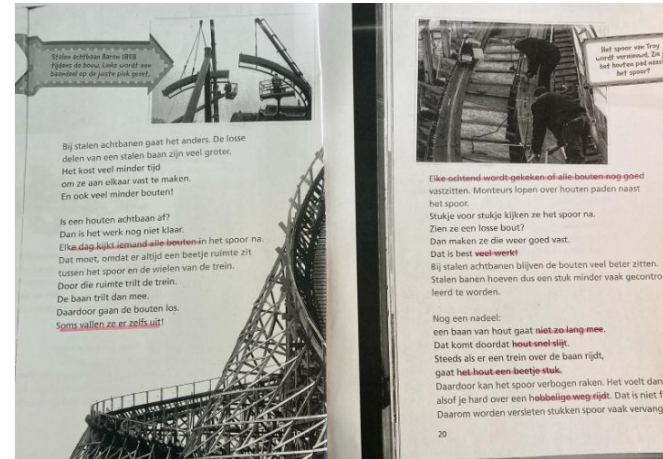
- Filmpje over pannenkoeken bakken: wat vind jij van pannenkoeken?
- Wat zijn de benodigdheden, wat doen ze en welke ingrediënten nodig. Filmpje kijken. Plenair bespreken
- Tekst voorlezen: wat heb je onthouden?
- Tekst zelf lezen: een kleur voor alle benodigdheden.
- Tekst zelf lezen: een kleur voor alle ingrediënten.

Inspiratie

Uitvindingen uit de natuur: <https://youtu.be/bfbYeYfmASQ?si=m5KZ7tgZAvNKOIny>

Inspiratie

<https://www.youtube.com/watch?v=ldmzJ7MXyQo>

Meer doen met taalvorming?

- Handleiding 'taalronde met nieuwkomers'
 - Op websites van LOWAN en van Taalvorming
 - Laat je mailadres achter bij interesse, dan houden we je op de hoogte
- Basiscursus 'taalronde met nieuwkomers' in 2024-2025
 - 4x in de middag
 - In Amsterdam
 - Bij voldoende animo ook op locatie

WWW.TAALVORMING.NL

Waar vind ik teksten?

<https://www.wetenschapdeklasin.nl/activiteiten> (bovenbouw)

<https://www.gezondheidsplein.nl/menselijk-lichaam/item30719> (bovenbouw)

<https://natuurwijzer.naturalis.nl/> (middenbouw en bovenbouw)

<https://rangers.wwf.nl/> (middenbouw en bovenbouw)

<https://willemwever.kro-ncrv.nl/onderwerpen> (middenbouw en bovenbouw)

<https://www.npo3.nl/3opreis/artikelen> (midden en bovenbouw)

<https://www.oneworld.nl/> (bovenbouw)

<https://www.ikhebeenvraag.be/> (midden en bovenbouw)

<https://artikel.nl/> (bovenbouw)

<https://www.jeugdbieb.nl/index.php> (midden en bovenbouw)

<https://www.nemosciencemuseum.nl/nl/ontdek/> (midden en bovenbouw)

<https://www.docukit.nl/> (onder, midden en bovenbouw)

<https://www.kidsweek.nl/> (alle bouwen) (Sam Sam is samengegaan met Kidsweek)

<https://rijketeksten.org/rijke-teksten/> (alle bouwen)

<https://www.klassenteksten.nl/> (alle bouwen)

<https://www.nationalgeographic.nl/> (bovenbouw)

<https://natuurwijzer.naturalis.nl/themas> (midden en bovenbouw)

<https://www.oneworld.nl/> (bovenbouw)

<https://decorrespondent.nl/> (bovenbouw)

Verschillende kranten

En nog veel meer..

Literatuur

Dumon Tak, B. (schrijver). (2021, 23 juni). *Wipneus en zijn schimmelige vriendje Pim. Albert Verweylezing 2021*. Universiteit Leiden. Geraadpleegd op 29 november 2023 van:

<https://www.universiteitleiden.nl/agenda/2020/11/albert-verweylezing-door-bibi-dumon-tak-wipneus-en-zijn-schimmelige-vriendje-pim>

Pereira, C. & Nicolaas, M. (2019). *Effectief onderwijs in begrijpend lezen. Acties voor beter leesbegrip en meer leesmotivatie*. Taalunie. Geraadpleegd op 29 november 2023 van:

<https://taalunie.org/feeds/download/actieplan-effectief-onderwijs-in-begrijpend-lezen-5dc14.pdf/Effectief%20onderwijs%20in%20begrijpend%20lezen/original>

Van Koeven, E. & Smits, A. (2020). *Rijke taal, taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Boom uitgevers.